FILOZOFICKÁ FAKULTA
UNIVERZITY KARLOVY
V PRAZE

Ústav bohemistických studií

Praha, 11. 3. 2015

Vážená paní děkanko, vážená paní předsedkyně Studijní komise, vážené kolegyně, vážení kolegové,

dovolte, abych se na Vás obrátil jménem pracovníků Ústavu bohemistických studií FF UK i jménem svým ve věci akreditace bakalářského programu oboru čeština pro cizince.

Návrh akreditace byl na SK projednán dne 23. 1. 2015 a doporučen k přepracování. Naše základní součást bere stanovisko SK na vědomí, pokládá však za nutné a prospěšné před dalším nadcházejícím jednáním poukázat na následující relevantní skutečnosti.

1) ***Koncepce oboru čeština pro cizince – čeština jako jazyk cizí a druhý***

Na ÚBS studují jinojazyční mluvčí, pro něž není čeština mateřským jazykem. V tomto smyslu lze odlišovat dvě skupiny uchazečů o studium. Pro první, početně naprosto převažující, je čeština jazykem cizím; pro druhou (jde o jednotlivce, např. Vietnamců s českou maturitou máme za posledních pět let v průměru cca 1,5 posluchače ročně) jazykem druhým. Pro následující akreditační období (6 let), tedy na časově omezené odbobí, bychom byli pro zachování obou zmíněných skupin, a to z důvodu podpory jazykových a národních minorit žijících v ČR.

Co mám na mysli: stává se, že se ke studiu přihlásí kupř. Vietnamka, která má sice českou maturitu, pochází však ze společenství, které není plně integrováno do našeho prostředí (rodiče, nezřídka ani příbuzní a známí nehovoří česky – tímto je jen potvrzeno kritérium češtiny jako nemateřského jazyka). Díky tomu, že ona uchazečka získá dipolom Bc, bude se moci úspěšně uplatnit na trhu práce a bude moci integraci příslušníků své komunity účinněji napomáhat.

Event. rozdíly v komunikační kompetenci jinojazyčných mluvčích s českou maturitou a bez ní lze řešit diferencovanou nabídkou výběrových seminářů (i ve spolupráci s ÚČJTK, se slavistickými pracovišti na FF UK), individuálním přístupem ke studentům s češtinou jako druhým jazykem (zadávání náročnějších úkolů, referátů aj.).

V případě, že by čeští nerodilí mluvčí–uchazeči s češtinou jako druhým jazykem představovali zásadní problém, jsme ochotni učinit ústupek a včlenit do podmínek přijímacího řízení formulaci, že „oborové studium češtiny pro cizince není rovněž určeno absolventům českých středních škol s maturitou".

2) ***Vstupní a výstupní profil (uchazeč – posluchač – absolvent)***

Domnívám se, že z výhrad, které zazněly a které jsou nám známy, vyplývá, že jejich autoři patrně nejsou dostatečně seznámeni s úrovní uchazečů o studium oboru čeština pro cizince, a to jak po stránce jazykové, tak co se týče znalosti české (evropské) historie, kultury,

nám. Jana Palacha 2, 116 38 Praha 1
IČ: 00216208
DIČ: CZ00216208

Tel.: (+420) 221 619 262
Fax: (+420) 221 619 381

uboh@ff.cuni.cz
http://ubs.ff.cuni.cz
vlastimila.mikatova@ff.cuni.cz

literatury. Nezřídka se jedná o Neevropany, Neslovany, o mluvčí, jejichž komunikační kompetence v češtině sotva dosahuje úrovně B1 (na tuto úroveň ovšem nelze v žádném případě rezignovat) a jejichž ponětí o naší společnosti je mnohdy mizivé, ne-li prakticky nulové. Cizinci, kteří se hlásí na bakalářské studium, jsou natolik specifičtí a jazykově nevybavení, že nejsou v jeho průběhu schopni plnohodnotného studia společně s mluvčími rodilými. To je ostatně jeden z klíčových důvodů, proč došlo před více než 35 lety k osamostatnění našeho pracoviště.

Jen asi málokdo si dovede představit kvantum práce, trpělivosti a úsilí vyučujících, aby dovedli naše bakaláře k napsání a obhájení solidní bakalářské práce. Máme však absolventy kupř. s neindoevropskou mateřštinou, kteří byli schopni po absolvování bakalářského studia úspěšně vystudovat i studium navazující magisterské.

Pokud jde o přijímací řízení, vycházím z poznatku, že všechny filologické obory, které vyučují cizí jazyk pro Čechy, testují uchazeče z úrovně znalosti toho kterého jazyka. Nevidím tedy důvod, pro by měla naše základní součást postupovat jinak.

3) ***Charakter bakalářského studia na ÚBS***

Ze skutečností zmíněných v bodě 2) logicky vyplývá i podoba studia naší mateřštiny: musí být, zejména v prvních dvou ročnících, zaměřeno značně prakticky. Zahraniční posluchači potřebují spoustu hodin výuky zaměřené na rozvoj znalosti všech jazykových rovin a plánů češtiny. Klademe pochopitelně důraz i na disciplíny orientované teoreticky. Realizaci diferencovaných sylabů brání objektivní okolnosti: počet pracovníků a výše úvazků (na ÚBS působilo dříve 14 interních pracovníků, nyní pouze 9).

Nebráníme se pochopitelně ani zavádění výuky některých předmětu v jiném cizím jazyce (cizí jazyk je ovšem pro naše posluchače sama čeština), někteří naši pracovníci byli i dlouhodobě v zahraničí a mají připraveni různé výukové programy, dojde-li ovšem k jejich realizaci, bude to bezpochyby na úkor vyučování v naší mateřštině, které je pro ně prioritní a rozhodující. Úbytek vyučovacích hodin češtiny by nutně znamenal snížení výstupní úrovně absolventa bakalářského studia (a v konečném důsledku patrně i pokles zájmu o dané studium).

4) ***Odbornost vyučujících***

Pokud jde o tuto oblast, nechci zde opakovat všechna pozitiva, která obsahuje obsáhlý materiál vypracovaný v závěru minulého roku. Naše základní součást prošla od roku 2009 zásadní a razantní přeměnou z pracoviště lektorského na pracoviště se stále rostoucím zastoupením odborných a výzkumných aktivit (mohu odkázat na rostoucí produkci publikační, na zapojení podstatně většího počtu pracovníků do získávání RIVových bodů, projektů apod.). Za necelé čtyři roky došlo k obměně více než poloviny vyučujících, na ÚBS nastoupilo pět mladých, kvalifikovaných a perspektivních pracovníků, za něž – říkám to bez nadsázky – dám ruku do ohně. V materiálu SK je zmíněn malý počet Ph.D. Ano, nelze však dělat zázraky. V létě 2009 byl na ÚBS 1 docent a 8 lektorů, titul Ph.D. neměl žádný z nich.

FILOZOFICKÁ FAKULTA
UNIVERZITY KARLOVY
V PRAZE

Ústav bohemistických studií

V následujících letech se mohli tímto titulem vykázat další dva interní pracovníci. Nyní mohu odpovědně prohlásit, že v kalendářním roce 2015 tento titul získají další 3 pracovníci ÚBS, zbývající (jde o 3 vyučující) na jeho získání intenzivně pracují v doktorském studiu, které by měli dokončit do dvou let.

Vážená paní děkanko, vážená paní vedoucí, vážené kolegyně, vážení kolegové,

chtěl bych závěrem zdůraznit, že na ÚBS přistupujeme k inovaci akreditačního spisu s velkou odpovědností. Budeme schopni představit jeho modifikovanou podobu na přelomu března a dubna 2015. Chtěl bych rovněž ubezpečit, že jsme i nadále otevřeni přínosným námětům i konstruktivní diskusi, která by – v tom se jistě shodneme – měla začít co možná nejdříve.

Věřím, že se naše postoje u Vás setkají s pochopením a že se nám podaří společnými silami celý proces včas a úspěšně završit.

S pozdravem

doc. PhDr. Milan Hrdlička, CSc.
ředitel ÚBS FF UK

nám. Jana Palacha 2, 116 38 Praha 1
IČ: 00216208
DIČ: CZ00216208

Tel.: (+420) 221 619 262
Fax: (+420) 221 619 381

uboh@ff.cuni.cz
http://ubs.ff.cuni.cz
vlastimila.mikatova@ff.cuni.cz